

ПРОФЕСІЙНА ТА ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА ЯК ФУНДАМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ: НАУКОВІ РІШЕННЯ, ПРАКТИЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8105>

РАДКЕВИЧ

Валентина Олександрівна

доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член
(академік) НАПН України
директор Інституту
професійної освіти
Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. У статті висвітлено трансформацію професійної та фахової передвищої освіти України у 2025 р., які в умовах воєнного стану та потреб повоєнної відбудови стали фундаментом економічної стійкості держави. Проаналізовано ключові наукові та практичні результати діяльності Інституту професійної освіти НАПН України. Увагу акцентовано на імплементації нового Закону України «Про професійну освіту» та гармонізації національної системи забезпечення якості професійної освіти з європейськими інструментами. Розкрито суть методології «подвійного переходу» (цифрового та зеленого). Обґрунтовано архітектуру єдиного цифрового освітнього простору професійної підготовки фахівців машинобудівної галузі. Розкрито інноваційні підходи до формування енергоєфективної компетентності фахівців будівельної галузі та організації професійно-практичної підготовки з використанням VR/AR і BIM-технологій у контексті індустрії 5.0. Значну увагу приділено питанням модернізації центрів професійної кар'єри для підтримки навчання впродовж життя (зокрема ветеранів та внутрішньо переміщених осіб), а також розвитку емоційно-вольової стійкості педагогічних працівників закладів професійної та фахової передвищої освіти. Досліджено системи забезпечення якості професійної освіти і підготовки у країнах Західної і Північної Європи й підготовлено методичні рекомендації щодо врахування успішних освітніх практик європейських країн у систему забезпечення якості професійної освіти в Україні тощо. Визначено стратегічні перспективи наукової діяльності Інституту на 2026 р. Доведено, що системний науковий супровід є ключовою умовою ефективної модернізації системи підготовки кваліфікованих кадрів для потреб сучасного ринку праці.

Ключові слова: професійна освіта; фахова передвища освіта; цифрова трансформація; зелені навички; повоєнна відбудова; євроінтеграція.

2025 рік став визначальним для професійної та фахової передвищої освіти, оскільки саме в цей період відбувся остаточний перехід від ситуативного реагування на зовнішні загрози до системного, науково обґрунтованого проектування стратегій їх розвитку у контексті сучасних викликів. В умовах триваючих безпекових викликів, які стали новою реальністю, та нагальної необхідності масштабної відбудови зруйнованої інфраструктури, професійна та фахова передвища освіта перестали розглядатися державою виключно як соціальний інструмент чи механізм тимчасової зайнятості молоді. Натомість ці освітні підсистеми набули стратегічного статусу економічної стійкості держави. Результати аналізу наукової діяльності структурних підрозділів Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України за звітний період чітко демонструють, що ключовими завданнями року стали: глибока адаптація методології професійної підготовки кваліфікованих кадрів до вимог цифрової

ери та викликів воєнного часу, кардинальне оновлення змісту професійної та фахової передвищої освіти і підходів до управління їх якістю, переосмислення філософії професійного становлення особистості тощо. Як зазначається у стратегічних документах НАПН України, сучасна парадигма базується на розумінні того, що формування людського капіталу в умовах війни зумовлює необхідність інтеграції «hard skills» з навичками життєстійкості та адаптивності, що є критично важливим для збереження суб'єктності нації (Кремень, 2024).

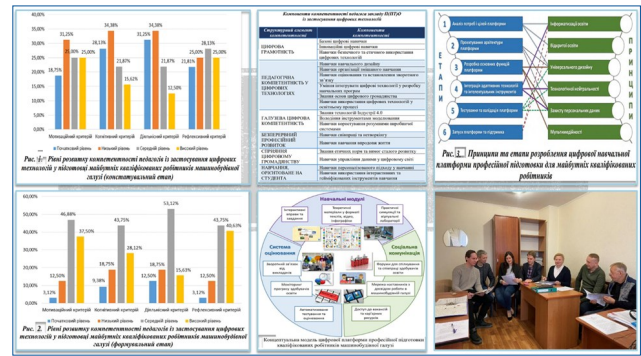
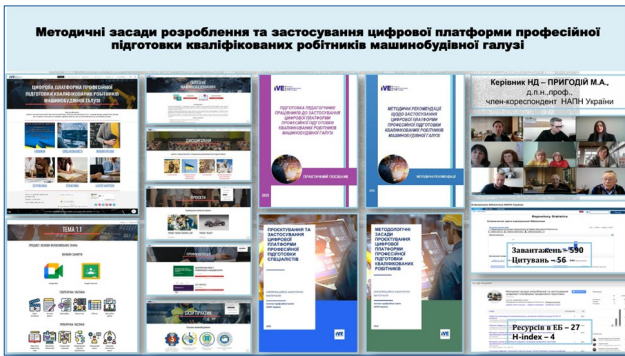
Законодавчим підґрунтям цих змін є Закон України «Про професійну освіту» (Закон України, 2025), який став своєрідною конституцією та заклав нормативний фундамент для докорінної модернізації всієї системи підготовки кваліфікованих кадрів. Закон не просто оновлює термінологію, а вводить принципово нові правила гри для всіх стейкхолдерів освітнього процесу, чітко регламентуючи права та обов'язки закладів освіти, роботодавців і здобувачів освіти. Цей документ концептуалізує створення інфраструктури нового покоління, які покликані стати драйверами розвитку регіональних систем професійної освіти, акумулюючи передові технології та інноваційні методики. Важливо, що законодавство тепер чітко орієнтує систему професійної освіти на потреби дорослого населення, визнаючи необхідність навчання впродовж життя як обов'язкову умову економічного виживання в умовах швидких технологічних змін.

Варто акцентувати, що архітектура нового закону демонструє системну синхронізацію з ключовими векторами освітньої політики Європейського Союзу, зокрема з принципами Оснабрюкської Декларації (Euro-pean Commission, 2020b). Ця нормативна спорідненість чітко простежується на основі впровадження механізмів інституційної стійкості та гнучкості, згідно з якими розширення автономії закладів освіти і спільне з бізнесом проектування освітніх програм уможливають реалізацію індивідуальних траєкторій професійного розвитку майбутніх фахівців. Водночас законодавче закріплення права на безоплатну перекваліфікацію та визнання результатів неформального навчання стає дієвим інструментом реалізації європейської концепції навчання впродовж життя, а наскрізна орієнтація змісту освіти на сталий розвиток сприяє модернізації інфраструктури критичних секторів економіки, насамперед енергетики (Захарченко та ін., 2025).

Крім того, гармонізація української системи кваліфікацій з європейськими рамками формують простір довіри до вітчизняних дипломів, що фактично забезпечує «м'яку» інтеграцію України в європейський освітній простір, засвідчуючи відданість спільним цінностям ще до набуття повноправного членства в ЄС (Радкевич, 2025).

Мета і завдання статті – висвітлення результатів трансформації системи професійної та фахової передвищої освіти України у 2025 році як фундаменту економічної стійкості держави в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови. Стаття спрямована на узагальнення ключових науково-практичних досягнень [Інституту професійної освіти НАПН України](#) та визначення стратегічних векторів розвитку галузі на 2026 рік.

Основний виклад матеріалу. Ураховуючи закріплені законом пріоритет компетентнісного підходу, науковці Інституту професійної освіти НАПН України зосередили увагу на розробленні методології «подвійного переходу» – цифрового та зеленого, розглядаючи їх не як окремі дисципліни, а як наскрізні змістові лінії професійних стандартів. Зокрема цифрова трансформація професійної та фахової передвищої освіти, що тривалий час розглядалася освітянською спільнотою як допоміжний інструмент, у 2025 році остаточно набула ознак критичної системної необхідності для виживання галузі. В умовах перманентних безпекових загроз та дистанційного режиму роботи, цифрові технології перестали бути просто засобом передачі інформації, перетворившись на базове середовище існування освітнього процесу. Сучасні виклики вимагають від закладів професійної та фахової передвищої освіти переходу від ситуативного використання окремих онлайн-сервісів до розбудови цілісних цифрових екосистем, які здатні забезпечити безперервність навчання. Такий підхід передбачає не лише технічне переоснащення аудиторій, але й докорінну зміну управлінської філософії, згідно з якою цифровізація пронизує всі рівні діяльності закладу освіти: від адміністративного менеджменту до комунікації з роботодавцями. Саме тому стратегічним пріоритетом Інституту професійної освіти НАПН України у 2025 році стало дослідження *«Методичні засади розроблення та застосування цифрової платформи професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівної галузі»* (науковий керівник: М.А. Пригодій, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України).

У ході цієї роботи науковцями відділу цифрових освітніх ресурсів було виявлено та проаналізовано фундаментальну проблему цифровізації вітчизняної професійної освіти – її глибоку фрагментарність та розрізненість. Попри наявність у вільному доступі численних онлайн-ресурсів, симуляторів та електронних підручників, їх розвиток часто відбувається абсолютно хаотично, без узгодження стандартів та форматів даних. Така ситуація призводить до того, що освітній контент, створений для одного закладу освіти, є технічно або методично несумісним з платформами інших закладів, що блокує можливість масштабування успішних практик. Відсутність єдиної архітектури унеможливорює створення наскрізних освітніх траєкторій, коли здобувач освіти може безперешкодно накопичувати результати навчання з різних джерел у єдиному цифровому портфоліо. Більш того, фрагментарність цифрового ландшафту створює значні бар'єри для ефективного використання інструментів штучного інтелекту, які потребують великих масивів структурованих даних для коректної роботи.

Науковці Інституту дійшли висновку, що без подолання цього цифрового хаосу будь-які інвестиції в комп'ютерне обладнання будуть мати низький коефіцієнт корисної дії. Тому першочерговим завданням стало не створення чергового вебсайту, а розроблення універсальної матриці взаємодії всіх цифрових компонентів. У відповідь на виявлені виклики, дослідниками відділу цифрових освітніх ресурсів розроблена науково обґрунтована архітектура єдиного цифрового простору, що базується на принципах модульності, адаптивності та інтероперабельності, тобто здатності різних систем, пристроїв, застосунків або організацій взаємодіяти між собою, обмінюватися даними та спільно використовувати отриману інформацію без жодних обмежень для кінцевого користувача. Ця архітектура охоплює повний цикл професійної підготовки фахівців: від автоматизованого аналізу потреб регіонального ринку

праці до цифрової валідації результатів навчання та сертифікації випускників. Запропонована модель не обмежується лише навчальним контентом, а охоплює підсистеми управління контингентом, моніторингу якості професійної освіти та кар'єрного супроводу тих, хто навчаються, що робить її комплексним інструментом управління закладом професійної освіти.

Важливою особливістю розробленої архітектури є універсальність, що дає змогу адаптувати її структуру під специфіку будь-якої галузі, будь то машинобудування, будівництво чи сфера послуг. Такий підхід закладає фундамент для переходу до Smart-освіти, згідно з якою навчальна система здатна самостійно адаптуватися до темпу та стилю навчання кожного окремого студента. Запропоноване архітектурне рішення безпосередньо корелює з положеннями стратегічних документів Європейської комісії, зокрема з Планом дій з цифрової освіти на 2021-2027 рр. (European Commission, 2020a). Розроблення цієї архітектури є вагомим здобутком науковців відділу цифрових освітніх ресурсів, оскільки вона переводить дискусію про цифровізацію з площини абстрактних побажань у площину конкретних інженерних та методичних рішень. Це фундаментальна база, на якій може бути побудована національна мережа центрів професійної досконалості. За результатами проведеного дослідження сформовано комплексну теоретико-методичну базу, що забезпечує повний цикл проектування та впровадження цифрового освітнього середовища в систему професійної освіти. Обґрунтовано методичні засади розроблення цифрової платформи (Пригодій, 2024), які базуються на дев'яти ключових положеннях: орієнтація на особистісно орієнтовану навчально-професійну діяльність; урахування змісту кваліфікаційних характеристик машинобудівної галузі та технічних можливостей користувачів; створення динамічного контенту з уніфікованим дизайном та інтуїтивною навігацією; застосування дидактичних принципів науко-

вості та наочності в цифровому середовищі; спрямованість на саморозвиток та безперервну освіту здобувачів; варіативність методів використання технологій (від презентації до формування портфоліо); інтеграція спеціального галузевого програмного забезпечення; забезпечення кросбраузерності (Google Chrome, Safari, Mozilla Firefox, Edge, Opera); технічна стабільність взаємодії між розробниками та апаратною базою.

Визначені засади практичного застосування платформи в освітньому процесі (Гуржій & Пригодій, 2025) передбачають персоналізацію навчання, міждисциплінарну інтеграцію, синхронізацію фізичного і віртуального компонентів середовища та забезпечення цифрової безпеки. Ефективність взаємодії учасників базується на чіткій регламентації каналів зв'язку (чати, відеозв'язок) та системній методичній підтримці педагогів через інструкції, тренінги та зворотний зв'язок. Підсумковим результатом стала розроблена методика проведення навчальних занять на основі платформи (Пригодій et al., 2025). Вона інтегрує синхронні й асинхронні форми навчання, реалізує систему цифрових сценаріїв із використанням віртуальних симуляцій та передбачає поетапну індивідуалізацію освітніх траєкторій. Це спрямовано на підвищення якості професійної підготовки та розвиток цифрових компетентностей, затребуваних сучасним машинобудівним виробництвом. Кінцевою метою розбудови єдиного цифрового простору є перехід до широкого використання технологій штучного інтелекту (ШІ) для персоналізації освітнього процесу. В умовах єдиної екосистеми стає можливим збір та аналіз великих даних про успішність та поведінку здобувачів освіти, що дає змогу ШІ будувати індивідуальні освітні траєкторії. На жаль, на сьогоднішній день потенціал ШІ в закладах професійної освіти використовується недостатньо через відсутність консолідованих даних. Створення стандартизованих платформ дає змогу інтегрувати розумні алгоритми, які зможуть рекомендувати студентам додаткові матеріали, адаптувати складність завдань або навіть прогнозувати кар'єрні успіхи. Це також відкриває нові можливості для забезпечення інклюзивності, оскільки цифрові інструменти можуть бути легко адаптовані для потреб осіб з особливими освітніми потребами. Єдиний цифровий простір має стати середовищем, де технології не замінюють викладача, а звільняють його від рутини, даючи змогу зосередитися на

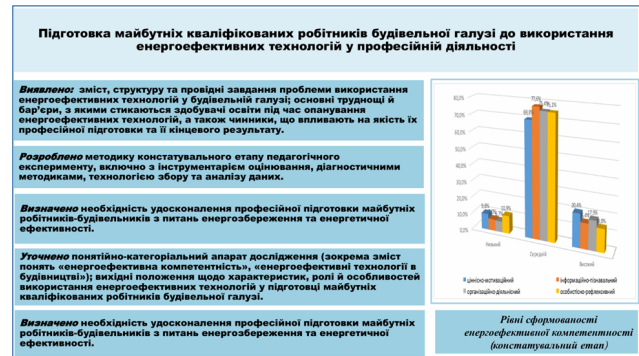
творчій та виховній роботі. У майбутньому така система сприятиме створенню «цифрових двійників» закладів професійної освіти, що значно спростить процеси управління та планування ресурсів. Отже, уніфікація вимог до цифрових середовищ є не технічним, а цивілізаційним вибором, що визначає місце української професійної освіти у глобальному цифровому світі.

Експериментальна апробація запропонованих підходів, яка проводилася на базі Вищого професійного училища № 11 м. Хмельницького, надала переконливі емпіричні докази ефективності системної цифровізації професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівної галузі. Аналіз результатів експерименту показав суттєве зростання рівня цифрової компетентності педагогічних працівників, які працювали в умовах структурованого цифрового середовища. Це доводить важливу тезу: цифровізація реально працює та приносить користь лише тоді, коли вона наповнена якісним, методично вивіреним освітнім контентом та має зрозумілу логіку. Педагоги, які отримали доступ до єдиної платформи з чіткою архітектурою, значно швидше опанували нові інструменти та активніше використовували їх в освітньому процесі, ніж їхні колеги, які працювали з розрізненими ресурсами. У ході експерименту виявилась необхідність посилення практичної підготовки викладачів, оскільки навіть ідеальна платформа не працюватиме без кваліфікованого користувача.

Дослідження науковців відділу змісту і технологій професійної освіти *«Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі до використання енергоефективних технологій у професійній діяльності»* (науковий керівник: Т.М. Герлянд, доктор педагогічних наук, старший дослідник), спрямоване на забезпечення інтеграції «зелених» компетентностей та енергоефективності у зміст професійної освіти, що є відповіддю на виклики енергетичної безпеки та повоєнної відбудови України. У цьому контексті методологічним підґрунтям упровадження «зелених навичок» є екоцентричний підхід, який закріплений у Стратегії сталого розвитку України до 2030 року (Президент України, 2019) та відображений у нових освітніх програмах, що розробляються на виконання вимог Закону України «Про професійну освіту» (Закон України, 2025). Теоретичний контекст цих змін базується на концепції «зеленої економіки», відповідно до якої професійна освіта

має випереджати потреби ринку праці, готуючи фахівців до роботи з технологіями майбутнього. Закон також зобов'язує заклади професійної освіти оновлювати матеріально-технічну базу відповідно до вимог екологічних стандартів, що забезпечує правове поле для залучення інвестицій у створення «зелених» лабораторій та виробничих майстерень. Безпрецедентність викликів полягає не лише у відновленні фізичної інфраструктури, але й у впровадженні принципів сталого розвитку як базової філософії будівництва (Radkevych, 2025a). З огляду на це, науковці Інституту вперше визначили суть і структуру поняття «енергоєфективна компетентність» як імператив для сучасного фахівця будівельної галузі, обґрунтували зміст та особливості використання енергоєфективних технологій у професійній діяльності, що є критично важливим для інтеграції України в європейський енергетичний простір. Зокрема, вчені відділу наголошують на необхідності екоорієнтованої підготовки майбутніх будівельників, під час якої формується розуміння екологічних наслідків їхньої професійної діяльності: від простого виконання будівельних операцій до свідомого застосування технологій, які мінімізують енерговитрати та вплив на довкілля (Pashchenko, 2025).

Для забезпечення актуальності професійного навчання здійснено ґрунтовну систематизацію енергоєфективних матеріалів: від енергоєфективних блоків та сендвіч-панелей до інноваційних видів бетону (пінобетон, сірчаний бетон); «зелені покрівлі», композитна черепиця, системи скріпленої теплоізоляції («мокрый фасад») та енергозберігаюче скло, скломагнієві листи та екологічні утеплювачі (целюлоза, арболіт) (Пятничук, 2025; Свиридчук, 2025). Інтеграція цього змісту в освітні програми дає змогу не лише оновити знаннєвий компонент, але й суттєво підвищити позитивну мотивацію майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі до раціонального використання енергоресурсів у професійній діяльності (Герлянд, 2025; Герлянд et al, 2025). Ключовим інструментом для реалізації цих підходів є створена науковцями методика формування енергоєфективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі, що базується на принципах міждисциплінарності та практичної орієнтованості й передбачає поетапне нарощування складності завдань: від формування базових знань про фізику теплових процесів до виконання комплексних проектів з термомодернізації будівель. Такий підхід забезпечує цілісність формування професійних умінь і навичок (Kalenskiy, 2025).

У методиці розкрито освітні компоненти, спрямовані на формування енергоєфективної компетентності, методи (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний, дослідницький, ігровий, проектний, ситуативний, тестування тощо), форми організації освітнього процесу (уроки – проблемний, бінарний, презентація, проект; імітаційно-ігрові заняття, тренінгові заняття, факультатив, гурток, самостійна робота, вебінар тощо), педагогічні технології (проектна, технологія проблемного навчання, імітаційно-ігрового навчання, тренінгові технології, інтерактивного навчання на ціннісно-мотиваційному, формувально-технологічному та рефлексивно-корекційному етапах формування енергоєфективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі. Особливу увагу приділено використанню інтерактивних методів навчання, енергоєфективних освітніх кейсів, які моделюють реальні виробничі ситуації та потребують від студентів пошуку оптимальних рішень з точки зору енергозбереження. Розв'язання таких кейсів сприяє розвитку критичного мислення та здатності аналізувати енергетичні характеристики об'єктів. Це дає змогу трансформувати процес навчання з пасивного засвоєння інформації в активний пошук знань, що є необхідним для формування компетентного фахівця. Кейс-метод сприяє наближенню навчальних умов до реалій будівельного майданчика, де кожен крок впливає на кінцеву якість і енергоєфективність споруди (Drozich, 2025).

Розроблено методичку формування енергоєфективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі, яка включає такі взаємопов'язані етапи: ціннісно-мотиваційний, формувально-технологічний та рефлексивно-корекційний.

Розглянута методика це сукупність впорядкованих знань про:

- принципи (загальні та специфічні),
- зміст (освітні компоненти, спрямовані на формування енергоєфективної компетентності),
- методи (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, евристичний, дослідницький, вправи, ігровий, проектний, ситуативний, тестування тощо),
- форми (уроки – проблемний, бінарний, урок-презентація, урок-проект, імітаційно-ігрові заняття, тренінгові заняття, факультатив, гурток, самостійна робота, вебінар тощо),
- педагогічні технології (проектна технологія, технологія проблемного навчання, імітаційно-ігрового навчання, тренінгові технології, інтерактивного навчання, метод конкретних ситуацій (кейс-метод), контекстове навчання) формування досліджуваної властивості.

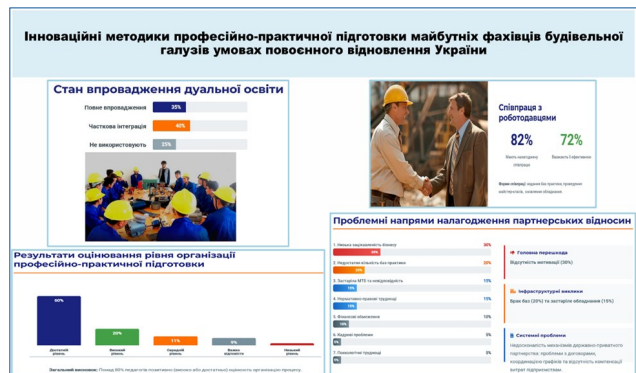
ФОРМУВАННЯ ЕНЕРГОЄФЕКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Методичний посібник «Формування енергоєфективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі»
(https://nauk.aps.gov.ua/doi/10.37472/v.naes.2026.8105)

Упровадження розробленої методики та навчальних матеріалів потребує системних змін на рівні професійних стандартів. Пропозиція науковців полягає у визнанні енергоефективної компетентності наскрізною для всіх професійних стандартів групи «Будівництво та інженерія», що має бути закріплено Національним агентством кваліфікацій. Це означає, що кожен будівельник, незалежно від вузької спеціалізації – чи то муляр, чи монтажник систем утеплення – повинен володіти «зеленими навичками». Такий підхід дасть змогу уніфікувати вимоги до підготовки кадрів та гарантувати, що кожен учасник будівельного процесу працює на спільний результат – створення енергоефективного життєвого простору. У стратегічному вимірі підготовка фахівців будівельної галузі з енергоефективності є запорукою енергетичної незалежності держави та успішної реалізації Європейського зеленого курсу в Україні. Адже відбудова зруйнованих міст має відбуватися згідно з принципом «відбудувати краще, ніж було», що неможливо без кваліфікованих кадрів, озброєних сучасними знаннями та технологіями. Наукові результати відділу змісту і технологій професійної освіти створюють надійний фундамент для цієї трансформації, забезпечуючи освітню систему необхідним науково-методичним інструментарієм. Інвестиції у формування «зелених навичок» сьогодні – це економія енергоресурсів та екологічна безпека країни завтра.

Особлива увага в Інституті приділена виконанню дослідження «*Інноваційні методики професійно-практичної підготовки майбутніх фахівців будівельної галузі в умовах повоєнного відновлення України*» (науковий керівник: В.А. Кручек, доктор педагогічних наук, доцент). За результатами опитування 2071 респондента було з'ясовано, що сучасний стан професійно-практичної підготовки в закладах професійної освіти характеризується високим рівнем організації та поступовою цифровізацією. Понад 80 % опитаних позитивно оцінюють організаційні процеси, з них понад 60 % – достатній рівень, понад 20 % – високий. Зміст навчання загалом відповідає запитам ринку праці: 62 % підтверджують повну відповідність, а 37 % – часткову. Динамічність освітнього процесу підкріплюється регулярним оновленням освітніх програм, про що заявили 79 % педагогів. Упровадження дуальної форми освіти перебуває на етапі активного розвитку: повною мірою її реалізують 35 % педагогів, тоді як 40 % інтегрують

лише окремі її елементи. В освітньому процесі домінують активні методи (кооперативне, проблемне, ігрове навчання та ІКТ), які застосовують 60-75 % педагогів, проте часто фрагментарно. Серед інших технологій популярністю користуються: проектне навчання – 48 %; особистісно орієнтоване навчання – 41 %; штучний інтелект – 31 %; дослідницькі методи – 33 %; симулятори та тренажери – 23 %. Цифрові освітні ресурси стали невід'ємною частиною роботи для 79 % опитаних. Попри цифровізацію, впровадження інноваційних виробничих технологій залишається викликом: понад 40 % педагогів їх не використовують. Водночас прогресивна частина педагогів вже впроваджує: технології (IoT, AI, ML) – 29 %; «зелені» та енергоефективні технології – 17 %; (3D-друк) – 16 %; AR/VR-технології – 12 %. Високий потенціал для подальшого розвитку підтверджується вмотивованістю кадрів: готовність до розроблення сучасного методичного забезпечення оцінюється у 3,72 бали, а бажання опанувати нові методики – у 3,84 бали (за 5-бальною шкалою). Соціальне партнерство є ключовим елементом підготовки: 82 % педагогів підтримують регулярні зв'язки з роботодавцями. Ефективною такою співпрацю вважають 72 % респондентів, тоді як для 15 % вона має формальний характер. Основні напрями взаємодії передбачають надання баз для практики, допомогу в оновленні матеріально-технічної бази, спільне розроблення освітніх програм та проведення майстер-класів провідними фахівцями галузі (Кручек, 2025).

Стратегічним орієнтиром модернізації професійно-практичної підготовки визначено врахування положень концепції Індустрія 5.0, яка ставить у центр виробничого процесу людину. З цією метою обґрунтовано принципи організації виробничого навчання та практики на засадах людиноцентризму, сталого розвитку та технологічної модернізації (Kruczek, & Subina, 2025). Це означає, що

майбутній фахівець будівельної галузі має не лише керувати технічними засобами, але й взаємодіяти з ними, використовуючи можливості Інтернету речей та ШІ. Адже впровадження робототехніки та технологій 3D-друку у будівельну галузь потребує від працівників принципово нових навичок, які неможливо сформувати на застарілому обладнанні. Науковці відділу професійно-практичної підготовки підкреслюють, що використання цифрових освітніх ресурсів стає базовою умовою для формування конкурентоспроможного фахівця нової генерації. Індустрія 5.0 переорієнтує професійну освіту з простої передачі професійних навичок на формування у майбутніх спеціалістів інженерного мислення та креативності. Базуючись на сучасних підходах до використання симуляційних технологій, дослідники обґрунтували ефективність поєднання реального виробничого навчання з тренуванням у віртуальних (VR) та доповнених (AR) середовищах, що є критично важливим для гарантування безпеки здобувачів професійної освіти та збереження дороговартісного обладнання підприємств (Kurpiievych, Yershova & Mayboroda, 2025). Така підготовка забезпечує гармонійне поєднання формування технологічної грамотності з гуманістичними цінностями. З огляду на це, науковці відділу професійно-практичної підготовки узагальнили сучасні вимоги до професійних компетентностей таких спеціалістів, акцентуючи увагу на наявності у них навичок роботи з роботизованими системами та технологіями «зеленого будівництва» (Subina, 2025). Інтеграція BIM-технологій у навчальні програми дає змогу майбутнім будівельникам опанувати повний цикл життєдіяльності будівлі в цифровому форматі ще до виходу на роботу на реальний будівельний майданчик. Це нівелює розрив між теоретичними знаннями та практичними навичками, які обумовлює сучасний високотехнологічний бізнес. Науковці наголошують, що володіння цими знаннями та навичками

стає обов'язковим стандартом для кожного кваліфікованого фахівця, а не лише для інженера-проектувальника.

Ураховуючи гуманістичний складник змісту професійної освіти, що акцентує увагу на інклюзивності та навчанні впродовж життя, науковці відділу виховання і професійної кар'єри Інституту розпочали наукове дослідження «*Зміст і методи професійної орієнтації та консультування з кар'єри здобувачів професійної та фахової передвищої освіти*» (науковий керівник: Д.О. Закатнов, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник). У ході дослідження враховувалося положення, що сучасна професійна освіта виконує окрім інших і соціально-терапевтичну функцію, особливо під час розроблення адаптивних методик навчання для ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб. Результати дослідження лягли в основу створення нових моделей центрів професійної кар'єри, які, відповідно до законодавчого задуму, трансформуються з бюро працевлаштування у простори проектування життєвого успіху та психологічної стійкості (Yershova, 2025). Демографічна криза та довготривалі наслідки війни зумовили необхідність кардинального перегляду функцій центрів професійної кар'єри, що діють у закладах професійної та фахової передвищої освіти. Традиційна модель профорієнтації, що історично була сфокусована переважно на залученні учнівської молоді, виявилася неготовою відповідати на виклики сьогодення, коли ринок праці потребує швидкої адаптації дорослого населення до вимог робочого місця. Дослідники переконливо довели, що ігнорування потреб дорослих у професійному самовизначенні призводить до поглиблення диспропорцій у кадровому забезпеченні стратегічних галузей економіки. Сучасні підходи до кар'єрного консультування потребують відмови від епізодичних агітаційних заходів на користь системного супроводу розвитку кар'єри людини впродовж усього життя, що відповідає європейській концепції «Lifelong Learning». Відтепер центри професійної кар'єри стають не просто підрозділами закладів освіти для набору абітурієнтів, а повноцінними сервісними центрами, що надають послуги з діагностування, консультування та проектування професійного розвитку населення всіх вікових категорій. Таке розширення функціоналу є не лише соціальним замовленням, але й умовою виживання самих закладів освіти в умовах демографічного спаду. Трансформація цих струк-

Матеріально-технічна база	Шляхи удосконалення професійно-практичної підготовки			
<p>54%</p> <p>Розроблено вказівки на ліквідацію відповідності обладнання сучасному рівню розвитку виробництва.</p>	<p>Национальна стратегія</p> <p>Национальна дорожня карта, регіональні програми модернізації матеріально-технічної бази і визначення пріоритетних напрямків, з участю бізнесу та влади.</p>	<p>Масштабне партнерство</p> <p>Залучення роботодавців через партнерські договори, двосторонні програми стажувань та фінансової частки у навчальних центрах.</p>	<p>Спеціалізовані центри</p> <p>Пілотні проєкти зі створення національних спеціалізованих центрів у провідних спеціальностях (бізнес, роботодавство, керування зовнішніми).</p>	
<p>52%</p> <p>Розроблено вказівки щодо інтеграції оновлення матеріально-технічної бази.</p> <p>Дефіцит інструментів та сучасних спеціалізованих технологій професійно-практичної підготовки для будівельної галузі.</p>	<p>Розвиток педагогів</p> <p>Курси підвищення кваліфікації з фокусом на практичні кейси, цифрові та симуляційні технології.</p>	<p>Цифрова платформа</p> <p>Електронна платформа з методичними матеріалами та прикладами інтеграції інновацій у практику.</p>	<p>Стандарти оцінювання</p> <p>Єдині стандарти оцінювання практичних компетенцій з особливою експертизою роботодавців.</p>	
				

тур є критично важливою для забезпечення економічної стійкості регіонів, які потребують швидко-го заповнення вакансій кваліфікованими кадрами.

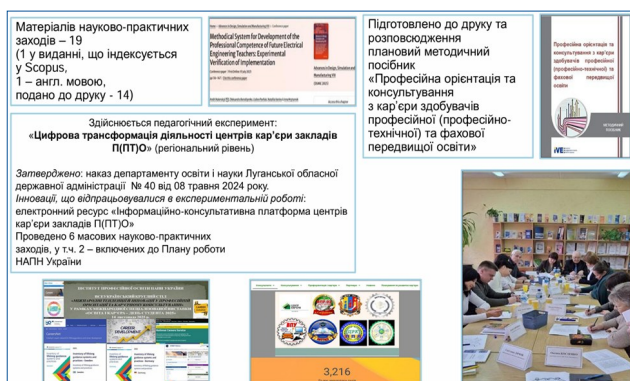
Нормативним підґрунтям інституційних змін стало впровадження на державному рівні інституту «кар'єрних радників», що було закріплено відповідною постановою Кабінету Міністрів України (Кабінет Міністрів України, 2023). Цей документ створив законодавчу рамку для професіоналізації діяльності з кар'єрного консультування, визначивши кваліфікаційні вимоги та стандарти надання таких послуг. Проте практична реалізація реформи стикається з проблемою кадрового голоду та недостатнього методичного забезпечення діяльності самих радників, які часто працюють за старими шаблонами. Науковці Інституту професійної освіти НАПН України розробили класифікацію інноваційних методик, що дає змогу структурувати роботу кар'єрних радників та підвищити їхню ефективність у роботі з різними цільовими групами (Закатнов, 2025). Важливо розуміти, що кар'єрний радник – це не просто інформатор про вакансії, а фахівець, здатний допомогти людині побудувати реалістичну траєкторію професійного розвитку з урахуванням її здібностей та потреб ринку праці. Законодавчі зміни відкривають можливості для офіційного працевлаштування таких фахівців у закладах освіти, що значно посилює їх кадровий потенціал. Однак для повного запуску цього механізму необхідне подальше вдосконалення підзаконних актів, зокрема в частині фінансування діяльності центрів професійної кар'єри.

Вагомим теоретичним здобутком є розроблення концепції консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної освіти, а також алгоритму індивідуального консультування, який ураховує психологічні особливості дорослих людей, які опинилися в ситуації вимушеної зміни професійної кваліфікації (Базиль et al., 2024). Науково-методичне забезпечення діяльності оновлених центрів стало предметом розроблення науковцями відділу комплексної моделі формування кар'єрних орієнтацій. Ця модель базується на використанні сучасних діагностичних інструментів, що дають змогу оцінити не лише професійні знання, але й м'які навички, які є критично важливими для успішної адаптації на робочому місці (Орлов, 2023). Науковці наголошують на важливості використання коучингових технологій, які стимулюють клієнта до самостійного прийняття рішень та взяття на себе відповідальності за своє професійне майбутнє.

До важливих результатів дослідження слід віднести: визначення змісту профорієнтаційної роботи і консультування з кар'єри у закладах професійної освіти, який охоплює: інформування здобувачів про структуру ринку праці, актуальні робітничі професії та кваліфікаційні вимоги; формування професійної мотивації, готовності до кар'єрного зростання та розвиток кар'єрної компетентності; оволодіння навичками самопізнання, самооцінювання, планування професійного шляху; підготовку до працевлаштування (складання резюме, проходження співбесіди, комунікаційні навички); доповнення поняттєво-термінологічного апарату дослідження у контексті проблематики професійної орієнтації і консультування з кар'єри такими термінами: «агентність», «суб'єктність», «проактивність», «самозарядність» (Романова, 2025; Yershova, 2025).

Практичне значення має розроблена науковцями відділу комплексна методика консультування здобувачів професійної освіти в центрах професійної кар'єри як складно структурований послідовний психолого-педагогічний процес, що відбувається в межах теоретичного, власне практичного (розвивально-тренінгового) й рефлексивно-аналітичного (узагальнювально-корекційного) етапів, і забезпечує формування у майбутніх фахівців здатності до професійного самовизначення, побудови індивідуальної кар'єрної траєкторії, розвитку кар'єрної компетентності й навичок ефективної взаємодії з ринком праці (Базиль, 2025; Базиль et al, 2025). Упровадження цієї методики у практику сприяє переходу від пасивного інформування до активної взаємодії зі здобувачем освіти, що значно підвищує рівень працевлаштування випускників закладів професійної освіти. Такий підхід перетворює кар'єрне консультування на наукомісткий процес, що потребує високої кваліфікації персоналу центрів професійної кар'єри і забезпечення високої якості проф-

орієнтаційних послуг. Успішним прикладом практичної реалізації результатів дослідження є *«Інформаційно-консультативна платформа»*, створена науковцями відділу спільно з Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Луганській області. Цей цифровий інструмент фактично виконує функцію віртуального кар'єрного центру, забезпечуючи доступ до послуг консультування для осіб, які перебувають на тимчасово окупованих територіях або в зоні бойових дій. Статистика, що фіксує понад 3,2 тис звернень до платформи, переконливо доводить високий попит на дистанційні форми профорієнтаційної роботи та консультаційної підтримки. Платформа дає змогу автоматизувати процеси первинного діагностування та надає користувачам доступ до бази даних актуальних освітніх можливостей регіону. Цей кейс демонструє, що цифрові технології можуть ефективно компенсувати відсутність фізичного доступу до закладів професійної та фахової передвищої освіти й забезпечити безперервність надання послуг. Досвід Луганщини є актуальним для масштабування на національному рівні як ефективної моделі роботи в умовах децентралізації та безпекових обмежень. Цифровізація кар'єрних послуг – це не лише зручність, але й умова забезпечення рівного доступу до якісної професійної та фахової передвищої освіти для всіх громадян.

У ході виконання фундаментального дослідження *«Теоретичні і методичні основи розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу»* (науковий керівник: О.А. Тітова, доктор педагогічних наук, професор), науковці відділу фахової передвищої освіти Інституту поглибили теорію розвитку професійної компетентності викладачів в умовах екстремальних викликів. До вагомих теоретичних результатів віднесено уточнення змісту терміносполуки «педагогічна технологія розвитку профе-

сійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів», під якою розуміють системну сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і комбонування форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів. Також було науково обґрунтовано принципи реалізації технологій розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів: професійної спрямованості, інтерактивності та співпраці, безперервності професійного розвитку, індивідуалізації та диференціації, рефлексивної саморегуляції, практичної значущості, технологічної доцільності, відкритості до інновацій, різноманітності форм і засобів створення мотиваційного середовища. Виокремлено чотири групи критеріїв оцінювання ефективності цих технологій: змістово-цільові, організаційно-методичні, результативно-якісні та соціально-гуманістичні (Тітова et al., 2025). У цьому контексті важливе значення мають діагностичні методики, обґрунтовані колективом науковців під керівництвом професора П. Лузана, які містять необхідний інструментарій для забезпечення переходу від суб'єктивного оцінювання до об'єктивного вимірювання професійної придатності педагогічних працівників фахових коледжів до професійного розвитку (Luzan et al., 2025).

Сучасні умови професійної діяльності педагогічних працівників фахових коледжів характеризуються безпрецедентним рівнем невизначеності та стресогенності, що потребує докорінного перегляду підходів до розвитку їхньої професійної компетентності. Традиційні моделі, які фокусувалися виключно на предметній обізнаності та педагогічній майстерності, виявилися недостатньо ефективними в умовах перманентної кризи, спричиненої воєнним станом. Науковий аналіз, проведений науковцями відділу беззаперечно довів, що в ієрархії професійних якостей педагога воєнного часу технічні навички відступають на другий план порівняно з емоційно-вольовим

компонентом. Науковим проривом стало визначення емоційно-вольового компонента як домінантного для педагогів воєнного часу, що дає змогу проєктувати персоналізовані траєкторії їхнього професійного зростання. Здатність педагога керувати власними емоціями, зберігати спокій та транслювати упевненість перетворюється на критично важливу умову ефективності всього освітнього процесу. Відсутність розвинутого емоційного інтелекту може призвести до швидкого професійного вигорання та втрати працездатності, тому розвиток цієї сфери визначено як стратегічний пріоритет.

Вагомим практичним результатом дослідження у 2025 р. стало удосконалення методичного та організаційно-технологічного забезпечення використання кейс-технології розвитку професійної компетентності педагогів. Науковці адаптували класичний кейс-метод до умов дистанційної та змішаної роботи, створивши банк реальних педагогічних ситуацій воєнного часу. Цей підхід дає змогу викладачам у безпечному змодельованому середовищі аналізувати складні колізії, приймати рішення та прогнозувати їх наслідки без ризиків для реального освітнього процесу. Оновлена методика акцентує на колективному обговоренні та пошуку нестандартних рішень, що сприяє розвитку критичного мислення та командної взаємодії. Кейс-технологія трансформує роль викладача з пасивного споживача інформації на активного дослідника власної педагогічної практики. Подальшого розвитку набула методика ігрового проєктування, зокрема технологія розігрування ролей. Використання рольових ігор у процесі підвищення кваліфікації педагогів уможливило не лише відпрацювати алгоритми дій у типових ситуаціях, але й зняти психологічну напругу. Технологія розігрування ролей сприяє розвитку емпатії, комунікативних навичок та емоційного інтелекту, що є критично важливим для педагога-фасилітатора. Інтеграція елементів гейміфікації робить процес навчання дорослих динамічним та емоційно насиченим, підвищуючи мотивацію до професійного самовдосконалення. Це відкриває нові перспективи для андрагогіки в системі фахової передвищої освіти (Shust, 2025).

Результати педагогічного експерименту (зокрема на базі Відокремленого структурного підрозділу «Немішаївський фаховий коледж») також демонструють позитивну динаміку розвитку професійної компетентності педагогічних працівників: частка педагогів з високим рівнем компе-

тентності зростає за різними компонентами. Це прямий доказ того, що навіть в умовах війни можна досягти зростання професійної майстерності педагогів. Теоретичні та практичні напрацювання відділу відображено у методичному посібнику *«Технології розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в особливих умовах діяльності»* за науковою редакцією О.А. Тітової (Тітова et al, 2025). У контексті імплементації статті 52 Закону України «Про фахову передвищу освіту» (Закон України, 2019), цей посібник має стати базовим інструментом оновлення змісту підвищення кваліфікації педагогічних працівників фахових коледжів.

Вченими відділу зарубіжних систем професійної освіти інституту у 2025 р. розпочато наукове дослідження *«Системи забезпечення якості професійної освіти і підготовки у країнах Західної і Північної Європи»* (науковий керівник: С.Г. Кравець, кандидат педагогічних наук, старший дослідник). У ході дослідження було виявлено, що європейська модель якості професійної освіти і підготовки (ПОП) базується не на жорсткому контролю «зверху», а на культурі постійного вдосконалення та прозорості всіх процесів оцінювання. Ключовим елементом цих систем є залучення стейкхолдерів до процедур оцінювання та прийняття рішень. Така парадигма потребує від української системи професійної освіти переходу від «каральної» процедури перевірок до партнерської моделі моніторингу та підтримки. Сучасні підходи до забезпечення якості професійної освіти в Україні мають враховувати цей концептуальний зсув для успішної гармонізації з європейськими системами (Kravets, 2025). Особливий інтерес для України становить досвід Великої Британії та Ірландії, де функціонують потужні законодавчі інструменти регулювання якості ПОП. Зокрема, британська модель демонструє, як можна ефективно поєднувати державне регулювання з автономією закладів освіти, забезпечуючи при цьому високі стандарти підготовки

кадрів (Radkevych, 2025b; 2025c). В Ірландії стратегічним пріоритетом є забезпечення якості ПОП на основі функціонування незалежних кваліфікаційних агентств. Цей досвід є цінним для України в контексті реформування системи управління та створення незалежних інституцій оцінювання якості професійної освіти (Radkevych, 2025d). У країнах континентальної Європи, таких як Німеччина та Австрія, забезпечення якості ПОП нерозривно пов'язане з дуальною формою навчання, що є особливо актуальним для України в контексті залучення роботодавців до процесів забезпечення якості професійної освіти на робочих місцях (Romanova, 2025).

Системи забезпечення якості професійної освіти і підготовки у країнах Західної і Північної Європи

- Європейська рамка забезпечення якості в професійній освіті (EQAVET)**: система орієнтирів і інструментів, розроблена ЄС для підтримки країн у створенні та вдосконаленні механізмів забезпечення якості професійної освіти й навчання; забезпечує прозорість, ефективність, мобільність та довіру до систем професійної освіти в ЄС; базується на циклі постійного удосконалення (планування – реалізація – оцінювання – перегляд).
- Європейська рамка кваліфікацій**: інструмент для підвищення прозорості та визнання кваліфікацій у ЄС; сприяє створенню єдиного європейського освітнього простору для доступу до освіти та професійного розвитку впродовж життя громадян у межах ЄС; складається із восьми рівнів, заснованих на результатах навчання; Національна рамка кваліфікацій у процесі з'ясування із ЄС, що забезпечить автоматичне з'ясування українських кваліфікацій із рівнями ЄС та їх визнання в країнах ЄС.
- Мета-рамка Європейської системи кваліфікацій (ESB)**: забезпечує спільний підхід до гарантування якості професійної освіти ЄС; сприяє безперервному вдосконаленню якості через чіткі етапи та інструменти; складається із компонентів: планування, реалізація, оцінювання та моніторинг; огляд і вдосконалення, самооцінювання, моніторинг і вимірювання.

Дослідження тенденцій забезпечення якості ПОП у країнах Бенілюксу та Північної Європи демонструє варіативність підходів. Наприклад, у Королівстві Нідерланди акцент робиться на гнучкості освітніх траєкторій та валідації неформального навчання (Onyshchenko, 2025), у Бельгії та Ісландії на ролі професійних спільнот у розробленні професійних стандартів (Ostarenko, 2025), у Франції на посиленні ролі регіонів та галузевих рад у моніторингу якості підготовки фахівців (Kryachko, 2025), у Данії на інституційній моделі, що передбачає зовнішнє оцінювання, акредитацію, внутрішній моніторинг та участь соціальних партнерів (Колишко, 2025). Цей широкий спектр практик дає змогу Україні обрати найбільш оптимальні механізми, які відповідають національним реаліям та потребам ринку праці. Євроінтеграційний курс потребує не лише політичних та економічних перетворень, але й глибокої гармонізації освітнього простору, зокрема впровадження європейських інструментів забезпечення якості, прозорості та визнання кваліфікацій. Означене передбачає імплементацію підходів, закладених у Копенгагенській Декларації (European Ministers of Vocational Education and Training, & European Commission, 2002) та рекомендаціях Європейської рамки забезпечення якості ПОП (European

Parliament, & Council of the European Union, 2009), що сприятиме мобільності робочої сили та взаємному визнанню документів про професійну освіту.

2025 рік став для Інституту професійної освіти НАПН України періодом інтенсивної трансформації. Ми чітко усвідомлюємо, що перемога та подальше відновлення України залежать від якості людського капіталу. Кожен науковий результат – будь то стандарт, посібник чи методика – був спрямований на те, щоб випускник закладу професійної освіти був не просто виконавцем, а новатором, здатним працювати в умовах високотехнологічної економіки та підприємницького середовища. Фундаментом наукової діяльності Інституту є чотири спеціалізовані наукові центри. Вони працюють не ізольовано, а як єдиний механізм, що забезпечує фаховий супровід стратегічних реформ у системі професійної та фахової передвищої освіти:

НАУКОВІ ЦЕНТРИ

- НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПСИХОЛОГІЧНОСТІ, ПРОГНОСТИКИ, СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ, ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ, РЕАЛІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ І СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПІТТЮ** (керівник Оксана Лапа): науково-методичний супровід психологічності, прогностичності, соціально-психологічної, психокорекційної, реалізаційної діяльності практичних психологів і соціальних педагогів закладів пїттю.
- НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ І РОЗВІТКУ СИСТЕМИ ПОП УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ І РОЗВІТКУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖЖІ** (керівник Світлана Кравець): визначення потреб у нових професійних кваліфікаціях; науково-методичне забезпечення впровадження нових професій.
- СПІЛНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ СУПРОВІД ЗАКЛАДІВ ПІТТЮ** (керівник Вікторія Купрієвич): спільний професійний супровід закладів пїттю у здійсненні професійного навчання в ефективному використанні енергетичних ресурсів; розвиток енергоефективної компетентності здобувачів освіти, педагогів, керівників закладів пїттю.
- СПІЛНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ СУПРОВІД ЗАКЛАДІВ ПІТТЮ** (керівник Оксана Лапа): спільний професійний супровід закладів пїттю у здійсненні професійного навчання в ефективному використанні енергетичних ресурсів; розвиток енергоефективної компетентності здобувачів освіти, педагогів, керівників закладів пїттю.

• **Центр психологічного супроводу** (керівник Оксана Лапа) спрямовував зусилля на науково-методичне забезпечення діяльності практичних психологів та соціальних педагогів. Пріоритетом стала психопрогностична та реабілітаційна робота, що є життєво необхідним для підтримки ментального здоров'я здобувачів освіти та викладачів у закладах професійної та фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану.

• **Центр сучасних професій і технологій навчання** (керівник Світлана Кравець) відповідав за нормативно-правовий супровід реформ. Наші фахівці здійснюють порівняльний аналіз світового досвіду формування трудових ресурсів та ідентифікують потреби у нових професійних кваліфікаціях. Ми не просто прогнозуємо майбутнє, а розробляємо методiku впровадження інноваційних технологій навчання вже сьогодні.

• **Центр професійного розвитку педагогічних працівників** (керівник Вікторія Купрієвич) суттєво розширив спектр підтримки науково-педагогіч-

них і педагогічних працівників. Наша мета – безперервний професійний розвиток на основі організації стажувань, підвищення кваліфікації та впровадження сучасних освітніх методик. Ми надаємо системну консультативну підтримку, щоб кожен педагог був готовий до викликів цифрової епохи.

• **Центр енергоефективності** (керівник Валерій Байдулін) досліджує глобальні енергетичні виклики, допомагає закладам професійної та фахової передвищої освіти інтегрувати до змісту навчання технології раціонального використання ресурсів. Розвиток енергоефективної компетентності у здобувачів освіти та педагогічних працівників – це вклад Інституту в екологічно сталі майбутнє та енергонезалежність України.

Важливим вектором діяльності наукового колективу Інституту є інтеграція зусиль з провідними інституціями країни. У 2025 р. ми не просто спостерігали за реформами, ми їх творили. Наші фахівці стали безпосередніми учасниками розроблення нового Закону України «Про професійну освіту». Пишаємося результатами у сфері стандартизації: розроблено професійні стандарти для методистів, педагогів професійного навчання, майстрів виробничого навчання та з критично важливих професій будівельної галузі, таких як бетоняр, майстер з монтажу фасадів тощо. Успіхи Інституту визнано і на міжнародному рівні – золоті медалі на освітніх виставках та успіх конкурсу «ПЛАНЕТА-ІТ – 2025» підтверджують високу якість нашого наукового продукту.

Інститут активно взаємодіє з реальним сектором економіки. Наша мережа партнерства розширилася до 22 суб'єктів – від потужних бізнес-асоціацій до громадських організацій. Створення 30 спільних робочих груп дало змогу оперативно реагувати на запити роботодавців. Зокрема, 12 груп працювали над розробленням професійних стандартів «з нуля», що гарантує відповідність кваліфікації випускників сучасним потребам підприємств. Це і є реальне державно-приватне

партнерство в дії, де наука виступає гарантом якості освітнього контенту.

Наукові дослідження інституту матеріалізуються у конкретних розробках, які сьогодні є на столі у кожного прогресивного викладача та майстра виробничого навчання. У сфері цифровізації ми запропонували алгоритми використання хмарних сервісів та цифрових платформ для машинобудування, у будівельній галузі акцент зроблено на «зелених» навичках та енергоефективності – це базис для фахівців, які будуть відновлювати наше місто. Для педагогічних працівників підготовлено методичку розвитку професійної компетентності педагогів коледжів в особливих умовах (дистанційне навчання, стрес-менеджмент). Кожне видання має прикладний характер і містить готові кейси для впровадження в освітній процес.

Наукове життя Інституту у 2025 р. характеризувалося високою динамікою – 51 масштабний захід. Ми не просто обмінювалися думками, ми формували порядок денний для всієї системи професійної та фахової передвищої освіти. Особливе місце посідає міжнародна конференція DEIS-2025 (Digital Transformation of Education and Intelligent Systems), яка стала платформою для обговорення цифровізації в умовах глобальних викликів. 12 конференцій, половина з яких міжнародні, дали нам змогу інтегрувати український досвід у європейський науковий простір та залучити кращі іноземні практики для модернізації вітчизняної освіти.

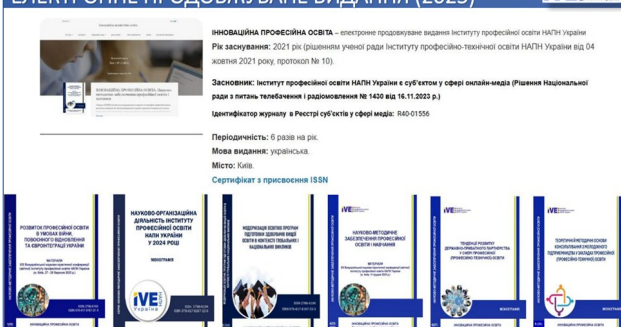
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

- 13 ДОГОВОРІВ З ЗАРУБІЖНИМИ ПАРТНЕРАМИ
- 45 МІЖНАРОДНИХ МАСОВИХ ЗАХОДИ. 24 МІЖНАРОДНІ КОНФЕРЕНЦІЇ
- ЧЛЕНСТВО У 2 ОРГАНІЗАЦІЯХ З МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
- ЗАЛУЧЕННЯ ДО РЕДАКЦІЇ ФАХОВОГО ВИДАННЯ «ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІКА» 5 ІНОЗЕМНИХ УЧЕНИЙ. УЧАСТЬ 3-х СПІВРОБІТНИКІВ ІПО НАПН УКРАЇНИ В РЕЦЕНЗУВАННІ СТАТЕЙ У ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВИХ ВИДАННЯХ
- 19 НАУКОВИХ ПІДГОТУВАЛИ 5 РОЗДІЛІВ ДО ЗАРУБІЖНОЇ КОЛЕКТИВНОЇ МОНОГРАФІЇ
- 16 СПІВРОБІТНИКІВ ОПУБЛІКУВАЛИ 10 СТАТЕЙ У ВИДАННЯХ, ЩО ІНДЕКСУЮТЬСЯ У SCOPUS I WEB OF SCIENCE CORE COLLECTION
- АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ВИСВІТЛЕНО У 52 СТАТТЯХ І МАТЕРІАЛАХ КОНФЕРЕНЦІЇ

Науковий журнал «Інноваційна професійна освіта» – це оперативний канал зв'язку з педагогічною спільнотою. Зареєстрований як офіційне онлайн-медіа, він виходить 6 разів на рік, забезпечуючи безперервний потік актуальної інформації. У 2025 р. ми зосередилися на темах, які найбільше турбують практиків: як налагодити співпрацю з бізнесом, як мотивувати молодь до підприємництва та як використовувати штучний інтелект у навчанні. Це живий інструмент, який допомагає педагогу залишатися в тренді сучасних освітніх змін.

ЕЛЕКТРОННЕ ПРОДОВЖУВАНЕ ВИДАННЯ (2025)

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА – електронне продовжуване видання Інституту професійної освіти НАПН України

Рік заснування: 2021 рік (рішенням учасної ради Інституту професійно-технічної освіти НАПН України від 04 жовтня 2021 року, протокол № 10)

Засновники: Інститут професійної освіти НАПН України є суб'єктом у сфері онлайн-медіа (Рішення Національної ради з питань телебачення і радіовисновки № 1430 від 16.11.2022 р.)

Ідентифікатор журналу в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа: R40-01555

Періодичність: 6 разів на рік

Мова видання: українська

Місто: Київ

Сертифікат з присвоєння ISSN

Високий академічний статус інституту підтримується виданням збірника наукових праць «Professional Pedagogics». У 2025 р. представлено ювілейний 30-й та 31-й томи. Це видання є майданчиком для фундаментальних досліджень, де апробуються нові педагогічні теорії та моделі. Високий рівень рецензування дає змогу залучати до публікації провідних вчених не лише з України, але й з-за кордону, зміцнюючи авторитет нашої наукової школи у галузі професійної педагогіки.

НАУКОВА ПЕРІОДИКА (2025)

Google Академія

h-індекс: 76
i10-індекс: 363

ICJ JOURNALS MASTER LIST
ICV 2022: 89.99

Категорія Б

Знакочений договір з Crossref, ERIC, ERIH PLUS, INDEX COPERNICUS, DOAJ, BASE, MIAR

Головний редактор: **ВАЛЕНТИНА РАДКЕВИЧ**, доктор педагогічних наук, професор, членкиня НАПН України

Заступник головного редактора: **РОДМИЛА СЛУСОВА**

Заступник головного редактора: **ГАННА РОМАНОВА**

Відповідальний редактор: **ЛЮДМИЛА ГУМЕННА**

Технічний редактор: **ІВАН ГОРБУ**

Моніторинговий сайт: **СЛІША СЛУСОВА**

Бібліографічний редактор: **ВІКТОРИЯ МАРКОВА**

2223-5712; 2707-3052

ЕКСПЕРИМЕНТ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РІВНЯ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ МОДЕЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ОСВІТНИХ КОМПОНЕНТІВ ДЛЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОГО ПРОФІЛЮ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВІЩОЇ ОСВІТИ (наказ МОН України №1433 від 31.10.2025 р.)

Термін проведення експерименту: 01.10.2025-31.08.2026 рр.

Етап: організаційно-підготовчий (жовтень 2025 року); початок формального (листопад-грудень 2025 року).

Експериментальні бази: 10 ЗП(ПТ)О, 3 ЗЕПО

Мета: розроблення змісту професійно-орієнтованого контенту модельних навчальних програм обов'язкових освітніх компонентів професійної середньої освіти для транспортно-логістичного профілю та навчально-методичного забезпечення до них

Завдання етапу: визначено критерії та показники ефективності реалізації інноваційного освітнього проекту на основі на основі SMART-підходу.

Результат: укладено угоди про співпрацю з експериментальними закладами професійної освіти та фахової передвипускної освіти з регіонах; здійснено підготовку педагогічних працівників до участі в реалізації завдань інноваційного освітнього проекту; визначено критерії та показники ефективності реалізації інноваційного освітнього проекту на основі SMART-підходу, що передбачає конкретність, вимірність, досконалість, релевантність та обмеженість у часі.

<https://ivel.edu.ua/18384/profina-serednya-osvita-profesijnogo-spryamuvannya-v-zakladah-profesijnoi-ta-fahovoi-pereadvishchoi-osviti-v-ukrayini-ta-anketa-realizacii/>

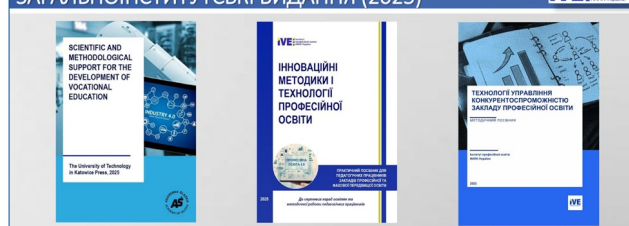

Диалоговий захід «Професійна середня освіта: професійного спрямування: виклики, можливості для закладів професійної та фахової передвипускної освіти» (м. Київ, 06-07 листопада 2025 р.)

Одним із найважливіших практичних здобутків року став запуск всеукраїнського експерименту з розроблення модельних програм профільної середньої освіти для транспортно-логістичного профілю (наказ МОН України від 31 жовтня 2025 р. № 1433) (МОН України, 2025). Логістика – це артерії економіки, і ми розробляємо для цієї галузі принципово новий контент. Для цього застосовано SMART-підхід: навчання побудоване на конкретних, вимірюваних результатах. Уже сьогодні 13 закладів професійної освіти нові освітні компоненти. Це прототип того, як має виглядати сучасна профільна школа: професійно орієнтована, гнучка та цифровізована.

Підсумовуючи, необхідно презентувати практичний посібник «Інноваційні методики і технології професійної освіти», який називаємо маніфестом «Професійної освіти 4.0». Він був підготовлений спеціально до серпневих нарад, щоб кожен педагог увійшов у новий навчальний рік з готовими освітніми інструментами.

ЗАГАЛЬНОІНСТИТУТСЬКІ ВИДАННЯ (2025)

<http://www.wydawnictwo.wsl.upl.gov.pl/es/84afdc872653098f5eece2c70w6866020ff.pdf>

Prakt posibn IPO_2025.pdf

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17405471>
<https://lib.uita.gov.ua/id/eprint/746890>

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, результати наукової діяльності Інституту професійної освіти НАПН України за 2025 р., беззаперечно свідчать про те, що академічна наука перетворилася на реального драйвера освітніх реформ. Теоретичні розробки інституту трансформувалися у конкретні алгоритми дій для законодавців та практиків, охоплюючи широкий спектр питань: від архітектури цифрових платформ до нових моделей атестації педагогів. За звітний період науковці продемонстрували здат-

ність оперативно реагувати на виклики часу, пропонуючи рішення, які враховують специфіку воєнного стану та перспективи повоєнного відновлення. Науковий супровід став невід'ємною частиною процесів модернізації, забезпечуючи їх обґрунтованість та ефективність на всіх рівнях управління професійною та фаховою передвищою освітою. Успішне завершення низки фундаментальних і прикладних досліджень, а також результати експериментальної роботи довели, що Інститут підтвердив свій статус провідної наукової установи, здатної сприяти розвитку освітньої галузі.

Наступний 2026 р. ставить перед науковцями Інституту амбітні завдання щодо подальшої цифровізації освітнього простору, де ключовим пріоритетом є впровадження ШІ у професійну підготовку кваліфікованих спеціалістів. Науковці повинні зосередитися на вивченні механізмів використання ШІ для персоналізації навчання та автоматизації управлінських процесів у закладах професійної та фахової передвищої освіти. Важливим вектором роботи залишається масштабування результатів експерименту з цифровізації на національний рівень, що зумовлює необхідність розроблення методичних рекомендацій для педагогів. Необхідно також дослідити питання кібербезпеки та захисту персональних даних учасників освітнього процесу в умовах тотальної цифровізації. Окремим напрямом роботи має стати створення цифрового банку освітніх ресурсів, доступного для всіх здобувачів освіти незалежно від регіону проживання. Цифрова трансформація повинна перейти від етапу накопичення інструментів до етапу створення розумних навчальних середовищ.

У сфері розвитку кадрового потенціалу ключовим завданням для науковців на наступний рік є імплементація нових підходів до оцінювання професійної компетентності педагогів. Дослідники інституту мають розробити інструментарій для інтеграції методик діагностування «soft skills» та емоційного інтелекту в офіційні процедури атестації й сертифікації викладачів фахових коледжів. Актуальним завданням є створення та апробація тренінгових програм з розвитку психологічної стійкості та профілактики професійного вигорання педагогів в умовах тривалого стресу. Науковці повинні запропонувати моделі безперервного професійного розвитку, що базуються на принципах андрагогіки та враховують індивідуальні потреби педагогів. Важливо також дослідити

вплив нових форм навчання на якість освітнього процесу та розробити інструментарій для моніторингу професійного зростання викладачів.

Стратегічним напрямом досліджень на наступний рік є науково-методичне забезпечення трансформації кар'єрних центрів у регіональні хаби освіти дорослих. Науковцям необхідно розробити адаптивні навчальні модулі для перепідготовки ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб, які враховують їхній попередній досвід та психологічний стан. Важливим завданням є обґрунтування організаційно-педагогічних умов функціонування центрів кар'єри як осередків навчання впродовж життя. Дослідники мають вивчити кращі практики співпраці закладів професійної та фахової передвищої освіти з центрами зайнятості та роботодавцями для створення ефективних моделей працевлаштування випускників. Актуальним залишається питання розроблення методик кар'єрного консультування, що базуються на використанні цифрових інструментів діагностування та професійної орієнтації. Науковці повинні запропонувати механізми залучення додаткового фінансування для діяльності кар'єрних центрів на основі грантових програм та надання закладами професійної й фахової передвищої освіти платних послуг. Трансформація профорієнтаційної роботи має стати відповіддю на демографічні виклики та потреби ринку праці у швидкій підготовці та перепідготовці кадрів.

У контексті повоєнної відбудови пріоритетним завданням для науковців інституту є розроблення змісту й методик формування «зелених навичок», а також впровадження технологій симуляційного навчання фахівців будівельної галузі. Актуальним завданням є ініціювання введення енергоефективної компетентності як обов'язкового складника до змісту всіх професійних стандартів, розроблення методики використання VR/AR технологій для формування практичних навичок роботи з енергоощадними матеріалами.

Науковцям також доцільно обґрунтувати економічні стимули для бізнесу, зокрема механізми податкових канікул, які сприятимуть інвестиціям у створення мережесих симуляційних центрів. Наукові розробки мають забезпечити технологічне лідерство професійної та фахової передвищої освіти у процесах відбудови країни.

Фінальним етапом наукової роботи у 2026 р. має стати повна гармонізація національної системи забезпечення якості освіти з європейськими стандартами. Актуальним завданням є створення інструментарію для проведення самооцінювання закладів професійної та фахової передвищої освіти, їх підготовки до проходження інституційної акредитації. Дослідникам необхідно не тільки вивчити досвід країн ЄС щодо верифікації результатів неформального навчання, але й запропонувати відповідні моделі для України. Важливим напрямом роботи є навчання управлінських кадрів закладів освіти методиці моніторингу якості та використання отриманих даних для прийняття рішень. Науковці мають забезпечити методичний супровід процесів євроінтеграції, що дасть змогу підвищити конкурентоспроможність української професійної та фахової передвищої освіти на міжнародній арені.

Загальним методологічним вектором майбутніх досліджень є принцип випереджального розвитку, який закріплений у концептуальних засадах реформування освіти. Закон України «Про професійну освіту» визначає, що наукові установи мають забезпечувати прогностичну функцію, аналізуючи глобальні тренди та адаптуючи їх до національних потреб. Ключовою новелою, яку науковці мають покласти в основу своїх розвідок, є трансформація інституційної структури: перехід від уніфікованих закладів ПТО до системи професійних коледжів як базового типу закладу професійної освіти. Дослідницька увага має зосередитися на обґрунтуванні моделей функціонування цих коледжів як автономних суб'єктів, що діють у статусі некомерційних товариств або бюджетних установ з розширеною автономією. Важливо розробити методичні рекомендації щодо внутрішнього менеджменту професійних коледжів, адже закон скасовує жорстку тарифну сітку та типові штатні розписи, надаючи закладам право самостійно формувати кадрову політику. Науковці мають надати відповідь на питання: як збалансувати академічну свободу коледжу з потребами регіонального ринку праці, уникнувши при цьому ризиків зниження якості освітніх послуг.

Окремим і надзвичайно важливим завданням для наукового аналізу є нова модель управління на засадах партнерства, закріплена законом на основі інституту наглядових рад. Вперше на законодавчому рівні зафіксовано, що роботодавці складають 50 % складу наглядової ради і отримують реальні важелі впливу, включаючи погодження кандидатури керівника закладу освіти та фінансових планів. Для науковців Інституту професійної освіти НАПН України це відкриває поле для досліджень механізмів соціального діалогу: як перетворити формальну участь бізнесу на реальне інвестування у зміст професійної освіти? Потрібно розробити критерії ефективності роботи наглядових рад та моделі взаємодії між педагогічними колективами та представниками бізнесу, щоб уникнути конфлікту інтересів і забезпечити синергію. Також у контексті створення центрів професійної досконалості науковці мають запропонувати методику їх діяльності як регіональних хабів, що не лише навчають, але й транслюють інновації для мережі інших професійних коледжів.

Революційною зміною, що потребує ретельного психолого-педагогічного супроводу, є зміна статусу здобувача освіти та підходів до здобуття професійних кваліфікацій. Ще більш значущим є повне розмежування процесів навчання та оцінювання (присвоєння кваліфікацій) через незалежні кваліфікаційні центри. Це створює запит на розроблення нових, об'єктивних інструментів оцінювання (тестів, практичних завдань), що корелюють із професійними стандартами, а не лише з освітніми програмами. Науковці мають дослідити, як зміна процедури присвоєння кваліфікації впливає на мотивацію студентів та якість освітніх програм, а також розробити методичні рекомендації для підготовки експертів-оцінювачів, які працюватимуть у цих кваліфікаційних центрах.

І нарешті, впровадження механізмів фінансування за результатом (формульний підхід, який запрацює з 2027 р.) та легалізація підприємницької діяльності професійних коледжів зумовлюють необхідність розроблення економічних моделей стійкості закладів професійної освіти. Необхідно проаналізувати ризики та переваги багатоканального фінансування, де державна субвенція є лише частиною бюджету. Особливу увагу слід приділити нормам дуальної форми здобуття професійної освіти та «студентського трудового договору», які легалізують працю здобувачів освіти під час практичної підготовки. Науковці

мають вивчити правові та педагогічні аспекти поєднання навчання з реальною роботою, щоб це не перетворилося на використання дешевої робочої сили, а стало інструментом набуття компетентностей. Дослідження мають базуватися на аналізі ефективності нових фінансових інструментів та їх впливу на матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу, особливо в умовах повоєнної відбудови України. Законодавча вимога щодо академічної доброчесності та прозорості стане наскрізною темою для всіх наукових пошуків співробітників Інституту професійної освіти НАПН України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДжЕРЕЛ:

- Базиль, Л. (2025). Методика консультування з професійної орієнтації і кар'єрного зростання у центрах кар'єри. *Інноваційна професійна освіта*, 4(25), 371-380. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748167>
- Базиль, Л.О., Ершова, Л.М., Орлов, В.Ф., Ваніна, Н.М., Гриценко, І.А., Закатнов, Д.О., & Байдулін, В.Б. (2025). *Професійна орієнтація та консультування з кар'єри здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти* : методичний посібник. Київ: ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747720>
- Базиль, Л.О., Ваніна, Н.М., Гриценко, І.А., Закатнов, Д.О., Орлов, В.Ф., & Тітова, О.А. (2024). *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України* : монографія (Д.О. Закатнов, В.Ф. Орлов, ред.). ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/>
- Герлянд, Т.М. (2025). Використання енергоефективних технологій у професійній діяльності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі: зміст та конкурентні переваги. In *Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IX International Scientific and Theoretical Conference, August 8, 2025*. (p. 162-165). Liverpool, England, United Kingdom: International Center of Scientific Research. <https://doi.org/10.36074/scientia-08.08.2025>; <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746238>
- Герлянд, Т.М., Гоменюк, Д.В., Дрозіч, І.А., Каленський, А.А., Пашенко, Т.М., & Пятничук, Т.В. (2025). *Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі* : методичний посібник. Київ: ІПО НАПН України. <https://doi.org/10.32835/978-617-8167-29-5/2025>
- Гуржій, А.М., & Пригодій, М.А. (2025). Методичні засади використання цифрової платформи для професійної підготовки кваліфікованих робітників. У С.В. Кюрчев, В.О. Радкевич, В.М. Кюрчев та ін. (Ред.), *Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації* : матеріали VI Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 28-30 трав. 2025 р.) (с. 189-194). Запоріжжя: Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745757>
- Закатнов, Д. (2025). Класифікація інноваційних методик професійної орієнтації і консультування з кар'єри. *Інноваційна професійна освіта*, 4(25), 380-385. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748078>
- Закон України «Про професійну освіту». (2025, 21 серпня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20>
- Закон України «Про фахову передвищу освіту». (2019, 6 червня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>
- Захарченко, Ю., Васьковська, В., & Бондаренко, М. (2025, 24 лютого). *Що чекає на Україну після війни: головні виклики і прогнози*. Факти ICTV. <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20250224-shho-chekaye-na-ukrayinu-pislya-vijny-golovni-vyklyky-i-prognozy/>
- Кабінет Міністрів України. (2023, 17 березня). *Про затвердження Порядку надання соціальних послуг суб'єктам ринку праці кар'єрними радниками, спеціалізованими кар'єрними радниками, консультантами по роботі з роботодавцями* (237). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2023-p>
- Кремень, В.Г. (2024). Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2023 році та завдання на 2024 рік : Наукова доповідь загальним зборам НАПН України 5 квітня 2024 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 6(1), 1-16. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6107>
- Колишко, Р.А. (2025). Забезпечення якості професійної освіти в Данії: інституційна модель, практики та європейський контекст. *Інноваційна професійна освіта. Модернізація освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти в контексті глобальних і національних викликів: матеріали VII Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Київ, 29 жовтня 2025 р.)*, 3(24), 119-127. Київ: ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747584>
- Кручек, В.А. (2025). Стан організації професійно-практичної підготовки фахівців у закладах професійної освіти. *Інноваційна професійна освіта*, 4(25), 307-314. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748018>
- Міністерство освіти і науки України. (2025, 31 жовтня). *Про реалізацію інноваційного освітнього проекту на всеукраїнському рівні за темою «Реалізація профільної середньої освіти на основі модельних навчальних програм обов'язкових освітніх компонентів для транспортно-логістичного профілю в закладах професійної та фахової передвищої освіти» на базі закладів професійної та фахової передвищої освіти Дніпропетровської, Сумської, Харківської, Чернігівської областей у жовтні 2025 - серпні 2026 років*. <https://osvita.ua/legislation/proftech/95838/>
- Орлов, В.Ф. (2023). Нова парадигма підготовки майбутніх фахівців до кар'єри у молодіжному підприємстві. У *Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 березня 2023 р., м. Полтава)* (с. 131-133). Полтава: ДЗ

- «ЛНУ імені Тараса Шевченка». <https://doi.org/10.12958/978-617-8016-78-4-2023>
- Президент України. (2019, 30 вересня). *Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року* (722/2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>
- Пригодій, М.А. (2024). Методичні засади розроблення цифрової платформи професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівної галузі. *Інноваційна професійна освіта*, 1(14), 306-310. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741102>
- Пригодій, М.А., Гуржій, А.М., Лупаренко, Л.А., Гуменний, О.Д., Белан, В.Ю., Голуб, І.І., Єршов, М.-О.В., Кушнір, В.В., Волошин, А.М., & Чуйкова, О.М. (2025). *Методичні рекомендації щодо застосування цифрової платформи професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівної галузі* : методичні рекомендації для педагогічних працівників закладів професійної освіти. Київ: ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746631>
- Пятничук, Т.В. (2025). Формування енергоефективної компетентності у закладах освіти: класифікація будівельних матеріалів. *Інноваційна професійна освіта*, 4(25), 292-297. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748118>
- Радкевич, В.О. (2025). Реформа професійної освіти в Україні: від нового законодавства до гармонізації з європейськими стандартами та повоєнної відбудови. У Н.Г. Ничкало, В.О. Радкевич, Л.О. Базиль та ін. (Ред.), *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи = Professional Development of Personality: Problems and Perspectives* : матеріали доп. XIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 6-7 листоп. 2025 р.) (Ч. 1) (с. 33-36). Хмельницький: ХНУ: Хмельницький національний університет. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747258>
- Романова, Г.М. (2025). Агентність педагога у професійній орієнтації та кар'єрному консультуванні. *Інноваційна професійна освіта*, 4(25), 361-365. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748146>
- Свиридчук, В.В. (2025). Використання сучасних будівельних матеріалів у професійній підготовці майбутніх фахівців. У Н.Г. Ничкало, В.О. Радкевич, Л.О. Базиль та ін. (Ред.), *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи = Professional Development of Personality: Problems and Perspectives* : матеріали доп. XIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 6-7 листоп. 2025 р.) (Ч. 1.) (с. 199-201). Хмельницький: ХНУ: Хмельницький національний університет. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747284>
- Тітова, О.А., Лузан, П.Г., Мося, І.А., Шусть, В.В., Романов, Л.А., Ямковий, О.Ю., Гуменна, Л.С., & Царьова, Є.С. (2025). *Технології розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в особливих умовах діяльності* : методичний посібник (О.А. Тітова, наук. ред.). Київ: ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747864>
- Drozich, I. (2025). Using energy efficiency educational cases in the professional training of skilled workers. In V. Radkevych, & M. Pryhodii (Eds.), *Scientific and Methodological Support for the Development of Vocational Education. monograph* (pp. 48-59). The University of Technology in Katowice Press. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745475/>
- European Commission. (2020a). *Digital education action plan 2021-2027: Resetting education and training for the digital age* [План дій із цифрової освіти на 2021–2027 роки: Презавантаження освіти та підготовки для цифрової епохи] (COM(2020) 624 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0624>
- European Commission. (2020b, November 30). *Osnabrück declaration on vocational education and training as an enabler of recovery and just transitions to digital and green economies*. https://www.cedefop.europa.eu/files/osnabrueck_declaration_eu2020.pdf
- European Ministers of Vocational Education and Training, & European Commission. (2002, November 29-30). *Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training*. Cedefop. https://www.cedefop.europa.eu/files/copenhagen_declaration_en.pdf
- European Parliament, & Council of the European Union. (2009). *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 on the establishment of a European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training*. Official Journal of the European Union, C 155, 1-10. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32009H0708\(01](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32009H0708(01)
- Kalenskyi, A. (2025). Pedagogical conditions for the development of energy-efficient competence in future construction industry professionals. *Professional Pedagogics*, 1(30), 204-212. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.204-212>
- Kravets, S. (2025). Modern approaches to ensuring the quality of vocational education in Ukraine. In V. Radkevych, & M. Pryhodii (Eds.), *Scientific and Methodological Support for the Development of Vocational Education. monograph* (pp. 152-162). The University of Technology in Katowice Press. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745485/>
- Kruchek, V., & Subina, O. (2025). Professional and practical training of future construction professionals for Industry 5.0. In V. Radkevych, & M. Pryhodii (Eds.), *Scientific and Methodological Support for the Development of Vocational Education. monograph* (pp. 8-21). The University of Technology in Katowice Press. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745459>
- Kryachko, V. (2025). Modern trends in quality assurance of vocational education and training in France. *Professional Pedagogics*, 2(31), 21-30. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.31.21-30>
- Kuprievych, V., Yershova, O., & Mayboroda, L. (2025). Features of professional and practical training of construction industry specialists in martial law conditions. In V. Radkevych, & M. Pryhodii (Eds.), *Scientific and Methodological Support for the Development of Vocational Education. monograph* (pp. 22-35). The University of Technology in Katowice Press. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745459>

- [www.google.com/search?q=https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745560](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745560)
- Luzan, P., Titova, O., Mosia, I., Pashchenko, T., & Ishchenko, T. (2025). Diagnostic assessment of professional competence levels of engineering teachers. In V. Tonkonogyi, V. Ivanov, J. Trojanowska, & G. Oborskyi (Eds.), *Advanced Manufacturing Processes VI. Interpartner 2024 (Lecture Notes in Mechanical Engineering)* (pp. 822-835). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-82746-4_72
- Onyshchenko, A. (2025). Trends in quality assurance of vocational education and training for specialists in the kingdom of the Netherlands. *Professional Pedagogics*, 1(30), 104-122. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.104-122>
- Ostapenko, A. (2025). Systematization of quality assurance practices in vocational education and training in Iceland and Belgium. *Professional Pedagogics*, 1(30), 123-131. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.123-131>
- Pashchenko, T. (2025). Energy-efficient reconstruction of Ukraine: ecologically-oriented training of construction industry specialists. *Professional Pedagogics*, 1(30), 61-69. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.61-69>
- Radkevych, V. (2025a). Principles of sustainable development in vocational education under the conditions of a circular economy. In T. Nestorenko, & D. Kalita (Eds.), *Exploring AI and Innovation Across Key Sectors: monograph* (pp. 151-165). The University of Technology in Katowice Press. <http://doi.org/10.54264/M052>
- Radkevych, V. (2025b). Key trends in the development of the quality assurance system for vocational education and training in Great Britain. *Professional Pedagogics*, 2(31), 3-20. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.31.3-20>
- Radkevych, V. (2025c). Legislative instruments for ensuring the quality of vocational education and training in the United Kingdom. In V. Radkevych, & M. Pryhodi (Eds.), *Scientific and Methodological Support for the Development of Vocational Education. monograph* (pp. 104-138). The University of Technology in Katowice Press. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745459>
- Radkevych, V. (2025d). Trends in quality assurance of further education and training in Ireland: from legislative reforms to strategic priorities. *Professional Pedagogics*, 1(30), 188-203. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.188-203>
- Romanova, G. (2025). The problem of ensuring the quality of vocational education and training in Germany in contemporary scientific discourse. In V. Radkevych, & M. Pryhodi (Eds.), *Scientific and Methodological Support for the Development of Vocational Education. monograph* (pp. 139-151). The University of Technology in Katowice Press Wydawnictwo. lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745459
- Shust, V. (2025). Role-playing technology in the development of professional competence of professional college lecturers. *Professional Pedagogics*, 1(30), 142-153. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.142-153>
- Subina, O. (2025). The current state of implementation of vocational-practical training of future construction industry specialists in the vocational education system of Ukraine. *Professional Pedagogics*, 2(31), 151-163. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.31.151-163>
- Yershova, L. (2025). Conceptual model for integrating social and humanitarian approaches in youth career guidance toward vocational professions. *Professional Pedagogics*, 1(30), 259-269. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.259-269>

VOCATIONAL AND PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION AS THE FOUNDATION OF UKRAINE'S ECONOMIC RESILIENCE: SCIENTIFIC SOLUTIONS, PRACTICAL OUTCOMES, AND DEVELOPMENT PERSPECTIVES

Valentyna Radkevych

DSc in Education, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Director, Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *This article highlights the transformation of Ukraine's vocational and professional pre-higher education in 2025, which, amidst martial law and the demands of post-war reconstruction, has become a cornerstone of the state's economic resilience. The study analyses the pivotal scientific and practical outcomes achieved by the Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences (NAES) of Ukraine. It emphasises the implementation of the new Law of Ukraine "On Vocational Education" and the alignment of the national vocational education quality assurance (QA) system with European instruments. The paper elucidates the essence of the "twin transition" (digital and green) methodology. Furthermore, the research substantiates the architecture of a unified digital educational environment for the vocational training of machine-building industry specialists. It also discloses innovative approaches to cultivating energy-efficiency competencies among construction specialists and organising work-based learning through VR/AR and BIM technologies within the context of Industry 5.0. Substantial attention is devoted to modernising vocational career centres to support lifelong learning – specifically for veterans and internally displaced persons – while also fostering the emotional and volitional resilience of teaching staff within vocational and professional pre-higher education institutions. Having investigated vocational education and training (VET) quality assurance systems across Western and Northern Europe, the study offers methodological recommendations for integrating successful European educational practices into Ukraine's own vocational quality assurance framework. Additionally, the article outlines the strategic perspectives for the Institute's scientific activities scheduled for 2026. The findings demonstrate that systemic scientific support remains a prerequisite for the effective modernisation of the skilled workforce training system to meet the demands of the contemporary labour market*

Keywords: *vocational education; professional pre-higher education; digital transformation; green skills; post-war reconstruction; European integration.*

Отримано: 3 лютого 2026 р.

Прийнято: 2 березня 2026 р.

Опубліковано: 1 квітня 2026 р.